

V Bruselu dne 20.6.2017
COM(2017) 328 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

**o provádění prací v rámci programu pomoci pro vyřazování jaderných zařízení
z provozu v Bulharsku, Litvě a na Slovensku v roce 2016 a v předchozích letech**

1 ÚVOD

Tato zpráva shrnuje pokrok dosažený v roce 2016 a v předchozích letech v rámci programu pomoci Evropské unie pro vyřazování jaderných zařízení z provozu v Bulharsku, Litvě a na Slovensku. Splňuje požadavky na podávání zpráv příslušných nařízení Rady^{1,2} a tvoří základ pro přijetí ročních pracovních programů pro rok 2017 v rámci programů pomoci. Během současného víceletého finančního rámce (2014–2020) Komise předložila zprávu o tomto tématu dvakrát^{3,4}.

Po přistoupení k EU se Bulharsko, Litva a Slovensko zavázaly odstavit osm jaderných elektráren sovětské konstrukce před koncem jejich plánované životnosti. EU se na oplátku zavázala poskytnout finanční pomoc pro vyřazení určených elektráren z provozu. Konkrétně se jedná o:

- JE Kozloduj, bloky 1 až 4, v Bulharsku,
- JE Ignalina v Litvě a
- JE Bohunice V1 na Slovensku.

Cílem programů pomoci pro vyřazování jaderných zařízení z provozu^{1,2} je pomoci dotčeným členským státům při provádění stálého procesu vedoucího ke konečnému vyřazení elektráren z provozu a zároveň zachování nejvyšších norem bezpečnosti.

Ve všech třech případech je konečný stav definován jako brownfield. Zneškodňování vyhořelého paliva a radioaktivního odpadu v hlubinném geologickém úložišti není do oblasti působnosti programů pomoci pro vyřazování jaderných zařízení z provozu zahrnuto a tento postup musí každý členský stát vypracovat ve svém vnitrostátním programu pro nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem, jak to vyžaduje příslušná směrnice^{5,6}.

¹ Nařízení Rady (Euratom) č. 1368/2013 ze dne 13. prosince 2013 o podpoře poskytované Unií na programy pomoci pro vyřazování jaderných zařízení v Bulharsku a na Slovensku z provozu a o zrušení nařízení (Euratom) č. 549/2007 a (Euratom) č. 647/2010 (Úř. věst. L 346, 20.12.2013, s. 1) a oprava (Úř. věst. L 8, 11.1.2014, s. 31).

² Nařízení Rady (Euratom) č. 1369/2013 ze dne 13. prosince 2013 o podpoře poskytované Unií na program pomoci pro vyřazování jaderných zařízení v Litvě z provozu a o zrušení nařízení (ES) č. 1990/2006 (Úř. věst. L 346, 20.12.2013, s. 7) a oprava (Úř. věst. L 8, 11.1.2014, s. 30 a Úř. věst. L 121, 24.4.2014, s. 59).

³ Zpráva komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění prací v rámci programu pomoci pro vyřazování jaderných zařízení z provozu v Bulharsku, Litvě a na Slovensku v roce 2015 a v předchozích letech – COM(2016) 405 final.

⁴ Zpráva komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění prací v rámci programu pomoci pro vyřazování jaderných zařízení z provozu v Bulharsku, Litvě a na Slovensku v období 2010–2014 – COM(2015) 78 final.

⁵ Směrnice Rady 2011/70/Euratom ze dne 19. července 2011, kterou se stanoví rámec Společenství pro odpovědné a bezpečné nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem (Úř. věst. L 199, 2.8.2011, s. 48).

⁶ Zpráva Komise Radě a Evropskému parlamentu o pokroku v provádění směrnice Rady 2011/70/Euratom a inventář radioaktivního odpadu a vyhořelého paliva, které se nachází na území Společenství, a výhled do budoucna – C(2017) 236 final.

2 SPRÁVA PROGRAMU

2.1 Způsob provádění

Komise svěřuje plnění rozpočtu programů prováděcím subjektům, u nichž bylo provedeno posouzení pilířů (nepřímé řízení), a sice:

- v Bulharsku od roku 2001 Evropské bance pro obnovu a rozvoj (EBRD), s příspěvky do Mezinárodního fondu na podporu vyřazení elektrárny Kozloduj z provozu (KIDSF);
- v Litvě od roku 2001 bance EBRD, s příspěvky do Mezinárodního fondu na podporu vyřazení elektrárny Ignalina z provozu (IIDSF) a od roku 2003 Centrální agentuře pro řízení projektů (CPMA);
- na Slovensku od roku 2001 bance EBRD, s příspěvky do Mezinárodního fondu na podporu vyřazení elektrárny Bohunice z provozu (BIDSF) a od roku 2016 Slovenské inovační a energetické agentuře (SIEA).

Pro program Ignalina a program Bohunice jsou tedy finanční prostředky EU přidělovány dvěma cestami.

Komise získala na základě posouzení pilířů doklady o tom, že prováděcí subjekty (EBRD, CPMA a SIEA) splňují požadavky pro nepřímé řízení stanovené v článku 60 finančního nařízení⁷.

2.2 Roční plánování a monitorování

Komise pozměnila správu programů na období víceletého finančního rámce 2014–2020 tak, aby nastavila jasné role a odpovědnosti a zavedla zvýšené požadavky na plánování, monitorování a podávání zpráv⁸.

V souladu s tímto upraveným přístupem ke správě každý dotčený členský stát jmenoval koordinátora programu (na úrovni ministra nebo státního tajemníka), který nese odpovědnost za plánování, koordinaci a monitorování programu vyřazování z provozu na vnitrostátní úrovni. Koordinátoři programu musí předkládat roční pracovní programy a Komise je přijímá spolu s rozhodnutími o financování v souladu s přezkumným postupem definovaným v článku 5 nařízení (EU) č. 182/2011⁹.

Pro každý členský stát je zřízen výbor, který plní funkce monitorování a podávání zpráv. Společnými předsedy jsou zástupce Komise a koordinátor programu. Prováděcí subjekty uskutečňují každodenní monitorování. Komise dále pozorně sleduje provádění projektů prostřednictvím dokumentárního přezkumu a přezkumu na místě dvakrát ročně. Na další podporu tohoto postupu Komise požádala příjemce o zavedení

⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) č. 966/2012 ze dne 25. října 2012, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie a kterým se zrušuje nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002.

⁸ Prováděcí rozhodnutí Komise ze dne 7. srpna 2014 o prováděcích pravidlech pro programy pomoci pro vyřazování jaderných zařízení v Bulharsku, Litvě a na Slovensku z provozu na období 2014–2020, C(2014) 5449 final.

⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 182/2011 ze dne 16. února 2011, kterým se stanoví pravidla a obecné zásady způsobu, jakým členské státy kontrolují Komisi při výkonu prováděcích pravomocí.

systému řízení na základě analýzy realizované hodnoty (EVM) k objektivnímu měření výkonnosti a pokroku.

2.3 Audity a hodnocení

V roce 2016 Komise úspěšně provedla všechna opatření v návaznosti na interní audit z roku 2015 ohledně správy programů a dohledu nad nimi.

Hlavním výsledkem bylo hloubkové posouzení¹⁰ spolehlivosti finančních plánů v každém příslušném členském státě pro bezpečné dokončení vyřazování z provozu. Studie potvrdila původní příznivé závěry Komise (tedy úplné, relevantní a komplexní plány vyřazování z provozu; přiměřené odhady celkových základních nákladů na programy vyřazování z provozu a dostatečné zdroje pro dosažení cílů rámce 2014–2020; žádné mezery ve financování). Studie dále analyzovala mezery ve financování po roce 2020, zejména v případě Litvy. V tomto ohledu studie ukázala, že tyto tři ekonomiky jsou prokazatelně schopné dokončit financování svých programů z vnitrostátních finančních zdrojů, a to buď se zanedbatelným dopadem na roční státní rozpočet, nebo v případě Litvy s dopadem v rozsahu přibližně 0,3–0,5 %, v průběhu sedmi let.

V září 2016 zveřejnil Evropský účetní dvůr svou zprávu z auditu výkonnosti¹¹ obsahující doporučení Komisi a členským státům. Komise doporučení přijala, buď plně, nebo částečně, a vyřešila je, případně je bude nadále příslušně řešit prostřednictvím:

- pokračující podpory sdílení znalostí a provádění nejlepších postupů,
- vyjasnění a posilování rámce pro spolufinancování z vnitrostátních zdrojů,
- prověření toho, zda mají zvláštní finanční prostředky na podporu vyřazování z provozu existovat i po roce 2020,
- zahájení debaty o možnostech sdíleného zneškodňování radioaktivního odpadu v Unii a
- posouzení toho, zda jsou náklady na vyřazení z provozu a nakládání s radioaktivním odpadem ve všech členských státech účtovány transparentně.

V listopadu 2016 zahájily útvary Komise střednědobé hodnocení¹². Toto hodnocení zahrnuje veřejnou konzultaci a posouzení výsledků a dopadů programů, efektivity využití zdrojů a jejich přidané hodnoty pro Unii. Také se bude zabývat možností úpravy podrobných prováděcích postupů⁸.

¹⁰ „Nuclear Decommissioning Assistance Programme (NDAP) – Assessment of the robustness of the financing plans considering the economic-financial-budgetary situation in each concerned Member State and of the relevance and feasibility of the detailed decommissioning plans“ (Program pomoci pro vyřazování jaderných zařízení z provozu (NDAP) – Posouzení spolehlivosti finančních plánů s ohledem na hospodářskou, finanční a rozpočtovou situaci v každém dotčeném členském státě a relevance a proveditelnosti podrobných plánů vyřazování z provozu), Deloitte, NucAdvisor, VVA Europe, studie vypracovaná pro Evropskou komisi, GR pro energetiku.

¹¹ Zvláštní zpráva Evropského účetního dvora 22/2016 – *Programy pomoci EU pro vyřazování jaderných zařízení z provozu v Litvě, Bulharsku a na Slovensku: od roku 2011 bylo dosaženo určitého pokroku, zásadní výzvy však teprve čekají.*

¹² http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/plan_2016_249_ndap_evaluation_en.pdf

2.4 Plnění rozpočtu

Komise přijala roční pracovní programy na roky 2014, 2015 a 2016 a související rozhodnutí o financování^{13,14,15} a přidělila vyčleněný rozpočet v rámci pověřovacích dohod s EBRD (120,6 milionu EUR pro Mezinárodní fond na podporu vyřazení JE Kozloduj z provozu, 9,0 milionu EUR pro Mezinárodní fond na podporu vyřazení JE Ignalina z provozu, 30,3 milionu EUR pro Mezinárodní fond na podporu vyřazení JE Bohunice z provozu), agenturou CPMA (176,6 milionu EUR) a agenturou SIEA (62,5 milionu EUR). Platby Komise vycházely z odhadů potřeby vyplývající ze smluv a pokroku v realizaci projektu.

3 SPOLUFINANCOVÁNÍ

Program Kozloduj

V období let 2014 až 2016 bylo na pokrytí nákladů plánu na vyřazení JE Kozloduj z provozu vyplaceno z vnitrostátních zdrojů 42,8 milionu EUR a z Mezinárodního fondu na podporu vyřazení JE Kozloduj z provozu se uskutečnily platby ve výši 86,1 milionu EUR, míra spolufinancování z bulharských zdrojů tedy dosáhla 33 %.

Evropský účetní dvůr ve své zprávě¹¹ odhadl, že schodek ve financování pro období let 2021–2030 činí 28 milionů EUR. Bulharsko však v současné době provádí tříletý přezkum plánu na vyřazení z provozu, jak to vyžadují vnitrostátní právní předpisy. Komise posoudí výsledky tohoto přezkumu, až je koordinátor programu předloží, a poté podá zprávu Parlamentu a Radě.

Program Ignalina

Od počátku programu do června 2016 bylo na pokrytí nákladů plánu na vyřazení JE Ignalina z provozu vyplaceno z vnitrostátních zdrojů 137,9 milionu EUR a Mezinárodní fond na podporu vyřazení JE Ignalina z provozu a CPMA vyplatily 805,8 milionu EUR, míra spolufinancování z litevských zdrojů tedy dosáhla 15 %.

Během současného víceletého finančního rámce je pozorován trend zvýšeného spolufinancování. V letech 2016 a 2017 se předpokládá, že platby z vnitrostátních zdrojů dosáhnou výše 44 milionů EUR. Ve stejném období se předpokládá, že Mezinárodní fond na podporu vyřazení JE Ignalina z provozu a CPMA vyplatí 176 milionů EUR a míra spolufinancování z litevských zdrojů v letech 2016 a 2017 tedy dosáhne 20 %.

¹³ Prováděcí rozhodnutí Komise ze dne 30. října 2014 o přijetí rozhodnutí o financování pro provádění programů pomoci pro vyřazování jaderných zařízení z provozu pro Bohunice, Ignalinu a Kozloduj v roce 2014 – C(2014) 8104.

¹⁴ Prováděcí rozhodnutí Komise ze dne 30. července 2014 o přijetí rozhodnutí o financování pro provádění programů pomoci pro vyřazování jaderných zařízení z provozu pro Bohunice, Ignalinu a Kozloduj v roce 2015 – C(2015) 5211.

¹⁵ Prováděcí rozhodnutí Komise ze dne 21. listopadu 2016 o přijetí pracovních programů na rok 2016 a financování pro provádění programů pomoci pro vyřazování jaderných zařízení z provozu pro Bohunice, Ignalinu a Kozloduj v roce 2016 – C(2016) 7394.

Schodek ve financování pro období let 2021–2038 zůstává značný, a to ve výši 1,561 miliardy EUR¹⁶. Příslušné platné vnitrostátní právní předpisy¹⁶ požadují, aby litevská vláda jednala o poskytnutí dodatečné pomoci Unie po roce 2020, a zavazují k financování všech nákladů, pro které nejsou nalezeny žádné jiné zdroje financování, ze státního rozpočtu.

Program Bohunice

Od počátku programu do konce roku 2015 vyplatil slovenský Národní jaderný fond 148 milionů EUR a mezinárodní fond na podporu vyřazení JE Bohunice z provozu vyplatil 189 milionů EUR, míra spolufinancování ze slovenských zdrojů tedy dosáhla 44 %.

Pro období let 2016 až 2025 (konec programu) jsou přiděleny vnitrostátní prostředky ve výši 328 milionů EUR, přičemž EU přidělila zdroje ve výši 482 milionů EUR. Zbývající schodek pro období let 2021–2025 dosahuje 92 milionů EUR¹¹.

4 POKROK A VÝKONNOST

Ustanovení článku 2 obou nařízení^{1,2} definují hlavní konkrétní cíle programů vyřazování z provozu na finanční období 2014–2020. Tyto cíle jsou dále podrobně rozpracovány v prováděcích postupech⁸, v nichž byly pro každý program vyřazování z provozu až do dosažení jejich konečného stavu stanoveny výchozí údaje.

Všechny reaktory jsou odstaveny, přičemž ze všech aktivních zón kromě jedné¹⁷ bylo odstraněno palivo. V roce 2016 byly hlavní průběžné cíle splněny; bylo vydáno povolení pro vyřazení bloků 3 a 4 JE Kozloduj z provozu a bylo znovu zahájeno odstraňování paliva z JE Ignalina. Všechny tři členské státy dále pokračují s demontážními pracemi do té míry, že je postup vyřazování z provozu nepochybně nezvratný.

Tyto dosažené výsledky jsou také významnými kroky směrem k posílení bezpečnosti daných lokalit. Klíčové ukazatele výkonnosti ukazují, že výkonnost obecně odpovídá očekáváním, a pomohly při včasné identifikaci problémů za účelem stanovení účinných zmírňujících opatření.

4.1 Program Kozloduj

Bloky 1–4 jaderné elektrárny Kozloduj jsou reaktory VVER 440/230: bloky 1 a 2 byly odstaveny v roce 2002 a bloky 3 a 4 v roce 2006.

Od roku 2013 je vyřazování z provozu pod kontrolou bulharského *Státního podniku pro radioaktivní odpad*¹⁸ (SERAW), zvláštní organizace pro vyřazování z provozu, jejímž posláním je bezpečné nakládání s radioaktivním odpadem na území Bulharské republiky. Podnik SERAW je pod dohledem ministerstva energetiky držitelem povolení a provozovatelem odpovědným za vyřazení bloků 1–4 jaderné elektrárny

¹⁶ TAR, 16. června 2014, č. 7639, pozměňující právní předpis XII-914, 5. června 2014.

¹⁷ JE Ignalina, blok 2.

¹⁸ <http://dprao.bg/en>

Kozloduj z provozu a za provoz budoucího vnitrostátního zařízení pro zneškodňování odpadů.

Výchozí údaje programu

Hlavními prvky výchozích údajů programu Kozloduj¹⁹ jsou: konečný stav označený jako brownfield má být dosažen do roku 2030 a celkové odhadované náklady jsou ve výši 1,107 miliardy EUR (2013). Výchozí údaje jsou odůvodněny v příslušném plánu vyřazování JE Kozloduj z provozu²⁰, který byl schválen bulharskými orgány, jak je potvrzeno v povolení pro vyřazování.

Pokrok

K referenčnímu datu pro podání zprávy byl pokrok vzhledem k cílům uspokojivý:

- Z aktivních zón reaktorů a z vodních nádrží je odstraněno palivo, přičemž povolení pro vyřazování bloků 1–2 JE Kozloduj z provozu bylo vydáno v listopadu 2014 a povolení pro vyřazování bloků 3–4 v červenci 2016.
- Pokračovala demontáž turbínové haly (bylo demontováno přibližně 13 430 tun, tj. jedna třetina, kovových součástí a demolicí bylo odstraněno přibližně 5 978 tun betonových desek).
- Pokračovala demontáž v budovách reaktorů (bylo demontováno přibližně 196 tun kovových součástí).
- Významné množství materiálů bylo uvolněno jako neradioaktivní (přibližně 13 049 tun).
- Infrastruktura pro nakládání s odpady je pro probíhající demontážní a dekontaminační činnosti vhodná, ale do budoucna budou zapotřebí další zařízení. Přípravuje se způsob zneškodňování odpadů s nízkou radioaktivitou (> 90 % z celkového objemu radioaktivního odpadu) a v roce 2017 bude zahájena stavba vnitrostátního zařízení pro zneškodňování odpadů. Dále významně pokročila výstavba zařízení pro snižování objemu radioaktivního odpadu i zařízení pro dělení a dekontaminaci a jejich uvedení do provozu je plánováno na rok 2017.

Výkonnost

Celková výkonnost v roce 2016 byla obecně dostatečná; demontáž kovových součástí v turbínové hale dosáhla 93 % z plánované hodnoty a množství betonových konstrukcí z demolic plán překročilo (o půl roku napřed oproti harmonogramu); demontáž v budovách reaktorů však zatím plánované množství materiálu nesplnila.

Dodržení harmonogramu bylo u mnoha projektů vyřazování z provozu uspokojivé; nicméně u některých projektů nebylo možno zabránit zpoždění. Jak bylo uvedeno ve zprávě za minulý rok⁴, program se obecně potýká s většími riziky plynoucími z administrativních a právních překážek než z technických příčin. Tato rizika mohla

¹⁹ V porovnání s předchozími verzemi revidovaný plán počítá s ukončením programu o pět let dříve a nový odhad nákladů představuje pokles o 11 %.

²⁰ Plán je v souladu s vnitrostátně definovanými požadavky a splňuje normy Mezinárodní agentury pro atomovou energii (MAAE).

ohrožit kritickou cestu programu, a proto byla řešena v rámci ročního pracovního programu na rok 2016 a zmírněna. Zejména bylo úspěšně dokončeno posouzení vlivů na životní prostředí pro výstavbu zařízení pro zneškodňování odpadů.

Od roku 2014 odpovídá realizovaná hodnota programu prováděného s finanční pomocí Unie skutečným nákladům, to znamená, že čerpání nákladů je uspokojivé.

4.2 Litva – jaderná elektrárna Ignalina

JE Ignalina má dva reaktory RBMK 1500: blok 1 byl odstaven v roce 2004 a blok 2 v roce 2009.

Litevský *Státní podnik jaderná elektrárna Ignalina*²¹ (INPP) je držitelem povolení a provozovatelem odpovědným za zařízení, které se vyřazuje z provozu, a za zařízení pro zneškodňování odpadů. Působí pod dohledem ministerstva energetiky. V loňském roce podnik INPP dále přizpůsoboval svou strukturu efektivní organizaci vyřazování z provozu, aby byla silnější při řízení projektu.

Výchozí údaje programu

Hlavními prvky výchozích údajů programu Ignalina²² jsou: konečný stav označený jako brownfield má být dosažen do roku 2038 a celkové odhadované náklady jsou ve výši 3,377 miliardy EUR. Výchozí údaje programu jsou odůvodněny v konečném plánu vyřazování z provozu²⁰, který byl schválen ministrem energetiky Litevské republiky dne 25. srpna 2014.

Pokrok

K referenčnímu datu pro podání zprávy byl pokrok vzhledem k cílům uspokojivý:

- Odstraňování vyhořelých palivových článků z bazénů vyhořelého paliva v blocích 1 a 2 bylo zahájeno v září 2016.
- Podmínky povolení k provozu bloku 1 JE Ignalina byly v říjnu 2015 upraveny tak, aby povolovaly další demontáž a dekontaminaci zařízení.
- Demontážní a dekontaminační činnosti v turbínové hale pokročily na 99 % v bloku 1 a nad 30 % v bloku 2, což odpovídá 19 576 tunám zařízení demontovaného a dekontaminovaného od roku 2014 do konce června 2016. To je téměř 50 % cíle víceletého finančního rámce.
- Nové zařízení na přechodné suché uskladnění vyhořelého paliva je funkční.
- Infrastruktura pro nakládání s odpady je pro současné potřeby demontážních a dekontaminačních činností přiměřená, ale do budoucna budou zapotřebí další zařízení. Připravuje se způsob zneškodňování odpadů s nízkou radioaktivitou (> 90 % celkového objemu radioaktivního odpadu) a v roce 2017 se očekává schválení návrhu povrchového úložiště. V roce 2018 budou rovněž uvedena do provozu nová zařízení na zpracování tuhého odpadu a skladování.

²¹ <http://www.iae.lt/en/>

²² Vzhledem k předchozí verzi (2005) vedl revidovaný plán ke zdvojnásobení odhadu nákladů a prodloužení konečného termínu programu o devět let.

Výkonnost

Demontáž zařízení byla v roce 2016 prováděna dostatečným tempem v turbínových halách i v obslužných budovách, které je propojují s budovami reaktorů. Nakládání s odpady bylo také uspokojivě v souladu s cílem nebo cíl překročilo.

Přeprava prvních sudů vyhořelého paliva z budov reaktorů do nového meziskladu byla provedena podle plánu.

Aktuálně program neovlivňují žádné závažné smluvní spory, ale dodržování harmonogramu je třeba v některých oblastech zlepšit, například dokončit uvedení nových zařízení na zpracování tuhého odpadu a skladování do provozu.

Analýza realizované hodnoty ukazuje, že po třech letech (2014–2016) je celkový program oproti harmonogramu o šest měsíců pozadu.

Od roku 2014 odpovídá realizovaná hodnota programu prováděného s finanční pomocí Unie skutečným nákladům, to znamená, že čerpání nákladů je uspokojivé.

4.3 Slovensko – jaderná elektrárna Bohunice V1

JE Bohunice V1 má dva reaktory VVER 440/230: blok 1 byl trvale odstaven v roce 2006 a blok 2 v roce 2008.

Slovenská *Jadrová a vyrad'ovacia spoločnosť* (JAVYS) je zvláštní organizace pro vyřazování z provozu, jejímž posláním je bezpečné vyřazování jaderných zařízení z provozu, nakládání s vyhořelým palivem a nakládání s radioaktivním odpadem na území Slovenské republiky. Působí pod dohledem ministerstva hospodářství. JAVYS je držitelem povolení a provozovatelem odpovědným za vyřazování JE Bohunice V1 z provozu, za nakládání s vyhořelým palivem a za zařízení pro zneškodňování odpadů.

Výchozí údaje programu

Hlavními prvky výchozích údajů programu Bohunice²³ jsou: konečný stav označený jako brownfield má být dosažen do roku 2025 a celkové odhadované náklady jsou ve výši 1,246 miliardy EUR²⁴. Výchozí údaje programu jsou odůvodněny v podrobném plánu vyřazování JE Bohunice V1 z provozu²⁰ ze dne 22. října 2014.

Pokrok

K referenčnímu datu pro podání zprávy byl pokrok vzhledem k plnění cílů uspokojivý:

²³ Vzhledem k předchozím verzím byla v podrobném plánu vyřazování z provozu z roku 2014 zachována původní struktura rozdělení prací a datum ukončení programu (2025), ale odhad celkových nákladů byl přehodnocen s nárůstem o 9 %.

²⁴ Později byl revidován na 1,239 miliardy EUR.

- Z aktivních zón reaktorů a z vodních nádrží je odstraněno palivo a slovenský dozorný orgán pro jadernou bezpečnost v prosinci 2014 vydal povolení²⁵ pro druhou (závěrečnou) fázi vyřazování JE Bohunice V1 z provozu.
- Kromě jednoho byly demontovány všechny systémy v turbínové hale a v pomocných budovách reaktoru V1. Demontáž chladicích věží byla zadána externě, oproti plánu později, ale za výrazně nižší cenu, než byla v původním odhadu, a bez dopadu na kritickou cestu harmonogramu vyřazování JE Bohunice V1 z provozu.
- Demontáž a dekontaminace budovy reaktoru byla zahájena; byly zcela odstraněny izolační materiály primárních okruhů, byla znovu zahájena dekontaminace primárních okruhů a bylo vypsáno nabídkové řízení na demontáž velkých součástí chladicího systému reaktoru.
- Významné množství materiálů bylo uvolněno jako neradioaktivní (přibližně 74 692 tun).
- Infrastruktura pro nakládání s odpady je pro současné potřeby demontážních a dekontaminačních činností přiměřená a pro budoucí potřeby jsou realizována další zařízení. Ve stávajícím úložišti Mochovce se rozšiřuje kapacita pro zneškodňování odpadů s nízkou radioaktivitou (> 90 % z celkového objemu radioaktivního odpadu). Také nový mezisklad středně radioaktivního odpadu, který nelze uložit do úložiště Mochovce, je v závěrečné fázi výstavby.

Výkonnost

Demontáž zařízení v budově reaktoru byla v roce 2016 prováděna s uspokojivou výkonností, a to navzdory potížím, s nimiž se projekt dekontaminace primárních chladicích okruhů potýkal. Jak bylo očekáváno v předchozí zprávě⁴, zpoždění tohoto projektu mělo vliv na další činnosti a snížilo výstupní hodnoty ze zpracování a úpravy radioaktivního odpadu.

Analýza realizované hodnoty ukazuje, že po třech letech (2014–2016) bude datum ukončení programu odloženo nejméně o jeden rok, pokud nebudou přijata zmírňující opatření. Přesto bylo možné díky vylepšenému systému řízení zavedenému pro víceletý finanční rámec 2014–2020 včas odhalovat problémy, aby mohl provozovatel zahájit včasný přezkum struktury rozdělení prací a zajistit dokončení podle harmonogramu (2025). Výsledky této analýzy budou doloženy ve střednědobém hodnocení.

Od roku 2014 odpovídala realizovaná hodnota programu prováděného s finanční pomocí Unie skutečným nákladům, to znamená, že čerpání nákladů bylo uspokojivé.

4.4 Projekty v odvětví energetiky

Ve stávajícím víceletém finančním rámci program pomoci nestanoví žádnou novou finanční podporu pro zmírňující opatření v odvětví energetiky; do konce roku 2013

²⁵ Podle vnitrostátních předpisů jsou povolení pro vyřazování z provozu vydávána v členění na fáze; povolení k první fázi vyřazení z provozu, které povoluje demontáž mimo kontrolovaná pásma, bylo vydáno podle plánu v roce 2011; povolení k druhé fázi vyřazení z provozu bylo vydáno v roce 2014 – dříve, než předpokládal harmonogram – a povoluje demontáž reaktoru.

však programy pomoci přispívaly na projekty v odvětví energetiky v souladu s příslušnými smlouvami o přistoupení a vnitrostátními politikami v oblasti energetiky. Mnoho projektů již bylo dokončeno, i když část prostředků, které byly závazně přiděleny před rokem 2014, zbývá ještě využít na probíhající projekty.

Bulharsko

Pomoc byla poskytnuta na projekty v oblasti energetické účinnosti (například ve veřejných budovách, systémech veřejného osvětlení, u těžebních zařízení), přenosu a distribuce elektrické energie a výroby elektřiny. Byly uskutečněny platby ve výši 63 % závazků.

Litva

Všechny projekty realizované prostřednictvím Mezinárodního fondu na podporu vyřazení JE Ignalina z provozu byly dokončeny.

Prostřednictvím CPMA byla poskytnuta pomoc pro projekty v oblasti energetické účinnosti (například ve veřejných budovách a systémech veřejného osvětlení); byly uskutečněny platby ve výši 63 % závazků.

Slovensko

Program pomoci přispěl na opatření v oblasti přenosu/přepravy energií a rovněž na opatření týkající se energetické účinnosti ve veřejných budovách. Projekty týkající se energetické účinnosti byly dokončeny. Rovněž v oblasti přenosu/přepravy energií byly dokončeny významné projekty. Byly uskutečněny platby ve výši 57 % závazků.

5 ZÁVĚR

Bulharsko, Litva i Slovensko při vyřazování reaktorů, které jsou předmětem této zprávy, z provozu pokročily. Významným milníkem byla v tomto ohledu příprava a schválení příslušných plánů vyřazování z provozu v roce 2014. Vzhledem k pokroku při demontáži se Komise domnívá, že žádný z těchto reaktorů nelze hospodárně znovu spustit.

Byly stanoveny finanční potřeby na dosažení konečného vyřazení z provozu. Dlouhodobé nakládání s vyhořelým palivem a radioaktivním odpadem nespadá do působnosti programu pomoci Unie, proto je plně v pravomoci členského státu, v souladu s příslušnou směrnicí⁵.

Podle studie Komise z roku 2016¹⁰ je financování víceletého finančního rámce 2014–2020 přiměřené pro dosažení cílů stanovených v článku 2 každého z nařízení^{1,2}. Výsledkem bude podstatné zvýšení úrovně bezpečnosti daných lokalit; v lokalitách Kozloduj a Bohunice se očekává, že zbylé radiologické nebezpečí bude minimální; v lokalitě Ignalina je cílem odstranit veškeré vyhořelé palivo z bloků reaktorů a vytvořit kompletní infrastrukturu potřebnou pro bezpečné dokončení vyřazení z provozu.

Do roku 2020 se v žádné ze tří dotčených zemí neočekává nedostatek finančních prostředků. Získání potřebných dodatečných prostředků v dlouhodobém horizontu (po roce 2020) vyžaduje další pozorné sledování, zejména v Litvě.

V současném finančním rámci vykazovaly programy stálý pokrok směrem k nejnáročnější fázím vyřazování z provozu. Například v JE Bohunice, kde program pokročil nejdále, zahájil provozovatel demontáž a dekontaminaci primárních okruhů reaktoru a potýkal se s počátečními potížemi, neboť program vstupuje do technicky nejnáročnější fáze. Nastavení správy se však osvědčuje jako vhodné pro včasné odhalování problémů pomocí monitorování a klíčových výkonnostních ukazatelů i rychlou identifikaci zmírňujících opatření. Získané poznatky budou prospěšné pro programy Kozloduj a Ignalina; v tomto druhém případě je demontáž kvůli zvláštní povaze aktivní zóny reaktoru obtížnější, neboť je v celém světě k dispozici jen málo zkušeností²⁶.

Jak je zdůrazněno ve zprávě Účetního dvora¹¹, budování infrastruktury pro nakládání s odpadem v minulosti postihla významná zdržení, zejména v Litvě a Bulharsku; dlouhodobé problémy byly nyní zmírněny a příslušné projekty se za přísného sledování znovu rozběhly.

Podrobné cíle a ukazatele (navržené všemi třemi členskými státy a schválené Komisí⁸) umožnily důkladné monitorování a měření dosaženého pokroku na základě kvantitativních informací. Metodika systému řízení na základě analýzy realizované hodnoty zavedená u všech tří programů (viz tabulka 2 v příloze) zlepšila porovnatelnost pokroku při provádění a zvýšila účinnost dohledu prováděného Komisí.

Výhled

Do konce roku 2017 provede Komise hodnocení programů v polovině období a výsledky oznámí Parlamentu a Radě. V této souvislosti budou revidovány podrobné prováděcí postupy⁸ s cílem dále zefektivnit řízení projektů; bude kriticky zkoumán podíl spolufinancování z vnitrostátních zdrojů a zjišťovány náklady, které nesouvisí s vyřazováním z provozu, pokud existují.

Nejdůležitější očekávaný vývoj v této oblasti bude následující:

- v Bulharsku zahájení výstavby vnitrostátního zařízení pro zneškodňování odpadů a dokončení další klíčové infrastruktury pro nakládání s odpadem;
- v Litvě stálý pokrok při odstraňování paliva a přípravě na demontáž reaktoru s grafitovým moderátorem, což je unikátní projekt v nebyvalém rozsahu;
- na Slovensku dekontaminace primárního okruhu a zadání klíčových zakázek na demontáž.

²⁶ Reaktory s grafitovým moderátorem ještě v Unii demontovány nebyly, přestože mnoho z nich bylo uzavřeno již před několika lety.